

miPhD-értekezés tézisei

Földtudományok Doktori Iskola

Geopolitika, geoökonómia és politikai földrajz közép-európai perspektívából
c. doktori program

**A változó Arktisz geopolitikája – különös tekintettel a természeti
szempontok és a helyi óslakos népek megjelenésére a nemzetközi
politika formálásában**

Németh Viktória

Pécsi Tudományegyetem

Természettudományi Kar

Földrajzi és Földtudományi Intézet

Pécs, 2022

1. Bevezetés

Az Arktisz geopolitikai és földrajzi teret jelent egyszerre. A térségben olyan nagyhatalmak és jelentős gazdasági illetve politikai súllyal rendelkező államok vannak jelen, mint az Amerikai Egyesült Államok, Orosz Föderáció, és az Európai Unió egyes tagállamai (Dánia, Finnország és Svédország), Izland és Kanada. A régió országai együttműködnek, amelynek legfontosabb fóruma az Arktisz Tanács, de a konfliktus lehetősége is jelen van közöttük, elsősorban a területi viták, illetve a nyugati–orosz szembenállása miatt.

Az Arktisz a klímaváltozás nyomán vált a geopolitika folyamatok kiemelt helyszínévé, (ún. hot spot¹). Az éghajlat változása számos további átmenetet hozott maga után, többek között a régió erőforrás tartálékainak felfedezését és felértékelődését. A klasszikus geopolitikai keretrendszerben kiemelt jelentőségű erőforrások válnak elérhetővé (természeti kincsek és tengeri hajózási útvonalak), ami jelenség más térségekkel ellentétes folyamat, (máshol a természeti kincsek kiaknázása folyamatban, illetve egyes lelőhelyeken már kimerültek), ami egyedivé teszi e régiót. Emellett a kritikai geopolitika szempontjából hangsúlyos tényezők is előtérbe kerültek, mint a környezetbiztonsági és az identitási kérdések. Utóbbi elemek tekintetében a nemzetközi térben megjelentek a nem állami szereplők. Az Arktisz ügyeinek alakításában előtérbe kerültek a helyi őslakos népek.

E változások az elmúlt három évtized fejleményei. Az átalakulás gyors, komplex és konkrét földrajzi térre, az Északi-sarkvidékre való koncentráltága miatt a változó Arktisz (changing Arctic) elnevezéssel is illetik a helyi jelenségeket. A régió egyik legnevesebb kutatóintézete, a finnországi Lappföldi Egyetem (Lapin yliopisto) Arktisz Központjának saját állandó kiállításának is „*A változóban lévő Arktisz*” a címe ([Arctic in change](#)).

A gyors átalakulása, az egyedi folyamatok és a geopolitikai jelenségek sűrített jelenléte miatt az Északi-sarkvidéket a geopolitika és a nemzetközi folyamatok laboratóriumaként is számon tartják: „*A gyors földrajzi változások egyedülálló »laboratóriumot« hoznak létre, amely a politikatudósok számára szinte soha nem lenne elérhető. Elméleti hipotézis helyett az Északi-sark fizikai földrajzában bekövetkező valódi változások lehetővé teszik az államok közötti politika, a hatalmi struktúrák és a földrajzi változások közötti kapcsolatok elemzését*” (Wegge & Keil, 2018, p. 4). Az Arktisz adottságai sok ellentmondást és lehetőséget (geopolitikai, geoökonómiai), valamint kockázatot (klímaváltozás, őslakos kultúrák visszaszorulása) hordoznak. A globális, regionális és lokális kérdések éppúgy

¹ A hot-spot, (magyarul: forrópont), amely olyan térségeket vagy országokat jelöl, ahol összetett politikai folyamatok zajlanak, és számos más országra vagy régióra is kihatnak, illetve fennáll akár a háborús konfliktus eshetősége is.

megjelennek, mint a hosszú és rövid távú érdekek, valamint a gazdasági és környezeti szempontok ütközése. Klasszikus geopolitikai és realista elméletek egyaránt alkalmazhatóak rá, ahogyan az újabb, kritikai geopolitikai megközelítések is.

A témaválasztásom oka a régió jelenségeinek egyedisége és sokrétősége mellett, hogy a klasszikus geopolitikai folyamatok az elmúlt években nagymértékben kidolgozottak, mi alól kevés térség jelent kivétel, ezek egyike az Északi-sarkvidék. Igazolva láttam olyan földrajzi egységet vizsgálni, amely újszerű a hazai szakirányú kutatásban, és maguk a helyi folyamatok is sajátosak. A kutatásom során kísérletet tettem az Arktisz geopolitikai folyamatainak átfogó megjelenítésére, vizsgálatomba beépíttem saját egyhónapos finnországi tanulmányi utam eredményeit, amelyet a Lappföldi Egyetem Arktisz Központjában valósítottam meg.

2. Célkitűzések

A PhD-kutatásom elsődleges feladata volt az Arktisz térségében zajló geopolitikai folyamatok megértése, ennek keretében az Arktisz – nemzetközi kapcsolatokra is kiható – éghajlatváltozás hatásainak elemzése. Az Északi-sarkvidék klimatikus folyamatai globális kihatásokkal rendelkeznek. Továbbá az is fontos szempont a helyi természeti kérdések kapcsán, hogy az Arktisz még napjainkban is a Föld legkevésbé szennyezett területeinek egyike. Az Arktisz gyors átalakulásának része az is, hogy a helyi természeti környezet átalakulását gyorsíthatja a régió erőforrásaiért zajló nemzetközi versengés, illetve a természeti kincsek kiaknázása és felhasználása. A klímaváltozással olyan erőforrások válnak elérhetővé, amely a környező nagyhatalmak és a regionális államok mellett a térségen kívüli országok, valamint nagyvállalatok érdeklődését is magára vonja. Az Északi-sarkvidék összetett helyzete miatt a nemzetközi szereplők széles körét (a helyi és területen kívüli) és változatos típusát (államokat, nemzetközi szervezeteket és állam alatti formákat egyaránt) érinti. A különböző szintek és szereplők közötti komplex kölcsönhatások nyomán a helyi ügyek rendkívül komplexek, számos aspektussal rendelkeznek, többek között geopolitikai, biztonságpolitikai, gazdasági, illetve nemzetközi jogi perspektívákkal.

A tanulmányom időbeli lehatárolását tekintve, az alapozó történeti áttekintésen kívül, elsősorban az 1990-es évektől a legutóbbi évek eseményeiig folytattam kutatásokat. Időbeli kiindulási pontként az első, Arktisszal kapcsolatos, kiemelt jelentőségű nemzetközi kezdeményezés, az Északi-sarki Környezetvédelmi Stratégia² létrejöttét (1991) tekintettem.

² Északi-sarki Környezetvédelmi Stratégia (Arctic Environmental Protection Strategy, AEPS) egy multilaterális nemzetközi egyezmény, amelynek részesei az Arktisz menti államok (Dánia, az Amerikai Egyesült Államok, Finnország, Izland, Kanada, Norvégia,

Ugyanis később ebből a kezdeményezésből alakult meg az Arktisz Tanács (1996), amely szervezet az Északi-sarkvidék ügyeivel foglalkozó legfontosabb szervezet.

3. Kutatási módszerek

Az alábbiakban bemutatom, hogy a kutatás két fő forrástípusa szerint (primer és szekunder források), miként csoportosíthatók a rendelkezésre álló háttéranyagok.

- A primer kutatások, a kutatási téma szempontjából a kvantitatív adatok áttekintése és értékelése jelentették számomra a kiindulási pontot. Az elsődleges források közé ezért elsősorban olyan elemek kerülhettek, mint az interjúk a téma kutatóival és a finnországi Számi Parlament munkatársaival, nemzetközi jogi dokumentumok, és a nemzetközi szervezetek által készített statisztikák (többek között OECD, World Bank, Északi Tanács, Arktisz Tanács), illetve a nemzeti statisztikai hivatalok adatai. A személyes interjúk megvalósításához nagyban hozzájárult, hogy a finnországi Rovaniemi egyetemén, a Lappföldi Egyetemen³ folyathattam kutatást.

- A szekunder források igen nagy számban álltak rendelkezésre. A nemzetközi szakirodalom rendkívül kiterjedt, mind a tudományos publikációk, mind pedig a tanulmánykötetek és monográfiák. Főként angol nyelvű szakirodalom állt rendelkezésemre, de igyekeztem lehetőségeimhez mérten a finn nyelvű irodalmat is áttekinteni. A források feldolgozása során nagy előrelépést jelentett, hogy a Lappföldi Egyetemen kutathattam, ahol számos idegen nyelvű forráshoz tudtam hozzáférni (de ennél is nagyobb jelentősége volt annak, hogy konzultálhattam a téma nemzetközi szinten is elismert kutatóival). Rovaniemiben megismerhettem a finn perspektívát az Arktisz ügyeinek vonatkozásában. Továbbá fontosnak tartottam az Északi-sarkvidék magyar kapcsolódási pontjait is feltérképezni, amelyben a hazai szakirodalom volt segítségemre.

Svédország, és akkor még a Szovjetunió), valaminta helyi őslakos népek szervezetei, célja a régió környezeti értékeinek védelme, nem kötelező érvényű. Az 1991-ben, Rovaniemiben, Finnországban aláírt egyezmény volt az alapja az 1996-ban megalakult Arktisz Tanácsnak (Csatlós, 2013).

³ 2019. márciusi finnországi tanulmányi utam (Lappföldi Egyetem Arktisz Központja) során volt alkalmam interjúkat készíteni a téma szakértőivel és forrásokat gyűjteni a kutatásaimhoz.

Fontosnak tartom azt is megjegyezni, hogy a kutatási eredményeimet a doktori tanulmányaim kezdetétől, vagyis doktori képzésem első évétől, a 2016/2017-es tanévtől kezdtem el publikálni szakmai folyóiratokban, illetve ismertetni tudományos konferenciákon. Ezek a publikációs lehetőségek fontos támpontot jelentettek az elmúlt évek során az egyes résztémák tanulmányozásában és feldolgozásában.

Az egyes, kutatás szempontjából résztémának tekinthető egységeket igyekeztem többféle perspektívából is megvizsgálni, illetve különböző szerzők és kutatók hipotéziseit vettem össze egymással. Saját kutatási eredményeimet pedig a vizsgálatok tükrében alakítottam ki.

4. Az eredmények összefoglalása

A disszertáció megírásának célja egy olyan tudományos munka elkészítése volt, amely interdiszciplináris jelleggel vizsgálja az Arktisz éghajlatváltozásának következményeit a térség geopolitikai folyamatit, a regionális ügyekben érdekelt nemzetköz szereplők körének változását, különös tekintettel az őslakos népcsoportok (közöttük az észak-európai származású) nemzetközi fórumokon való megjelenésére, a régió erőforrásaira, valamint a természeti állapotára. A kiinduló hipotézisek értékelése a kutatási eredményei alapján a következőképpen foglalom össze:

H1: A dolgozatban vizsgálom és bizonyítani kívánom, hogy az Arktisz erőforrásai iránt nem csupán az elmúlt három évtizedben mutatkozott fokozott érdeklődés, a régió természeti kincsei hosszabb történelmi távlatban is jelentősek. A térség geostratégiai szempontból értékes erőforrásai az elmúlt évszázadok során dinamikusan változtak. E folyamatos átalakulást a jövőbeli tendenciák előrejelzésénél is szükséges figyelembe venni.

Az első hipotézisemben az Arktisz geopolitikai szempontból meghatározó tényezőit és erőforrásait vizsgáltam történelmi perspektívából. A régió erőforrásainak időbeli dinamika alapján történő elemzése önmagában is újszerűnek, keveset kutatott témakörnek számít, a jelen dolgozatban vizsgált folyamat szempontjából azonban ez kulcskérdés és kiinduló pont. A térség erőforrásai voltak a helyi felfedezések és hódítás mozgatórugói. A betelepülő népek helyiektől eltérő kulturális háttere maga után vonta, hogy a helyi őslakosok társadalma, gazdasága és kultúrája is gyökeresen megváltozott az elmúlt évszázadok során.

Az első számú hipotézist igazolhatónak tartom a térség történelmi folyamatainak áttekintésével. Az évszázadok alatt folyamatosan változott a legfontosabb geostratégiai tényezők köre, illetve a térség iránt érdeklődő hatalmak sora, a geopolitikai megfontolások jelenléte azonban folytonos volt. Érdemes lehet a későbbiekben azt is vizsgálni, hogy a térségben megjelenő

szereplők inkább az államhoz vagy az állam alatti szerveződési szinthez tartoztak (például gazdasági társaságok voltak-e érdekelték az északi tengeri utak felfedezésében).

H2: A dolgozatban vizsgálom és bizonyítani kívánom, hogy a klasszikus geopolitikai elméletek annak ellenére, hogy nem foglalkoztak különösebben az Arktisz térségével, jól alkalmazhatóak a helyi folyamatok vizsgálata során. Ezzel párhuzamosan a kritikai geopolitika szempontjai is érvényesíthetőek a térség folyamataira.

A kutatásom második szakaszában azt igyekeztem bizonyítani, hogy a térség aktuális folyamataira a klasszikus geopolitikai elméletek alkalmazhatóak, mivel a hagyományos erőforrások megszerzése a térségen belüli és sok esetben az azon kívüli államok geopolitikai érdeke. Egyidejűleg az alternatív geopolitika szempontrendszerre is értelmezhető a térségre, az olyan posztmaterális érdekek előtérbe kerülésén keresztül, mint a környezetbiztonság. Továbbá az identitáspolitika is fontos kísérő jelensége a természeti állapot megőrzéséhez kapcsolódó politikáknak, azáltal hogy ez legközvetlenebbül a helyi őslakos népeket érint. E népcsoportok egyedi világlátása, természetközeli életmódja bizonyos formában még napjainkban is tovább él és tükröződik politikai érdekképviselőikben.

E komplex jelenségek értékelhető a klasszikus és az alternatív geopolitika keretrendszerében egyaránt. A második hipotézist igazolhatónak tartom a különböző típusú elméletek áttekintésével. Az Északi-sarkvidék összetett jelenségei kapcsán a klasszikus, területalapú geopolitikára jellemző vonások is megjelennek, ahogyan a környezetvédelmi és identitáspolitikai szempontok is.

A hagyományos és alternatív értelmezési keretrendszer komplex jelenléte a régióban több következménnyel is jár, közöttük a számos típusú aktor jelenléte a régióban. Egyúttal e jelenséget nemcsak oknak, hanem következménnynek is tekinthetjük. A nagyszámú és számos típusú aktor hozzájárul ahhoz, hogy a régióról több típusú diskurzus és narratíva alakult ki. Az állami szereplők esetében figyelhetőek meg a környezeti szempontok, illetve az erőforrásokat előtérbe helyező érdekek ambivalens, együttes jelenléte. Eközben a helyi őslakosok vagy a nemzetközi közvélemény inkább a környezetbiztonsági kérdéseket, és az őslakos kultúrák védelmét helyezi előtérbe.

H3: A dolgozatban vizsgálom és bizonyítani kívánom, hogy az Arktisz geopolitikája a nemzetközi szereplők széles körét helyezi fókuszba, és az állami szereplők mellett további politikai aktorok képesek alakítani a térséggel kapcsolatos politikákat. Az őslakosok mint nem állami szereplők megjelennek a nemzetközi térben, és a nemzetközi fórumokon

foglalkoznak az Arktisz ügyeivel, különösen olyan nemzetközi együttműködéseknek köszönhetően, mint az Arktisz Tanács.

A harmadik számú hipotézis részben igazolható, a helyi őslakos népek ugyan megjelennek a régiós ügyek formálásában, illetve a térség ügyeivel foglalkozó legfontosabb fórumokon, de szerepük csupán tanácsadói. A korlátozott jelenlét háttére számos tényező, de kiemelhető a megfelelő intézményrendszer hiánya, az alacsony lélekszám, az egyes népcsoportok megosztottsága (nagy számú dialektus, változatos etnikai háttér, vagyis számos, kis lélekszámú népcsoport jelenléte).

A kettes és hármas számú hipotézisem már önmagában arra a paradoxonra irányítja rá a figyelmet, amely ellentmondás az erőforrás központú és a környezetbiztonságot előtérbe helyező geopolitikai gondolkodás között feszül. A dolgozatban elemeztem, hogy az erőforrás-alapú gondolkodás mely tényezőkre terjedhet ki, mind az Arktisz jelenlegi felértékelődését segítő, mind a történelmi erőforrások tekintetében. Azt a kérdést is fontosnak tartottam vizsgálni, hogy a terület gazdasági hasznosítása számára ellenpontot jelentő környezetvédelmi szempontok miként viszonyulnak egymáshoz a geopolitikai értelmezési keretrendszerben.

H4: A dolgozatban vizsgálom és bizonyítani kívánom, hogy az Arktisz a világon az egyik legjelentősebb növekedési potenciállal rendelkező terület, ami geopolitikai szempontból felértékeli a régiót. Ebben kulcsszerepe van a stratégiai fontosságú nyersanyagoknak (kőolaj, földgáz, hajózási útvonalak). Az Északi-sarkvidék erőforrásai nagymértékben hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a legfejlettebb északi államok megőrizhessék, vagy akár növelhessék fekvő régiókkal szemben.

E paradoxon vizsgálata során először azt elemeztem, hogy az Arktisz jelenleg elérhetővé váló erőforrásai miként befolyásolják a regionális államok hatalmi státuszát a nemzetközi térben. A negyedik hipotézis részben igazolhatónak tartom, a régió stratégiai erőforrásai jelentős gazdasági potenciált és a térség nagyhatalmai között konfliktusforrást is jelenthetnek, továbbá felkeltik olyan távoli nagyhatalmak érdeklődését, mint Kína. Mindazonáltal az Arktisz erőforrásai az eddigiekben elsősorban jövőbeli tartalékokat jelentettek, és csak rendkívül lassan válnak elérhetővé. Nehezen kiszámítható, hogy a jövőben a technológia fejlődése, és az esetleges világpolitikai és világgazdasági átrendeződés mellett (például Kína növekvő világpolitikai súlya), milyen jelentősége lehet a helyi erőforrásoknak. Továbbá a globális közvélemény és politikaformálás számára egyre fontosabbá válnak a klímavédelmi szempontok, amely szintén visszavetheti az érdeklődést a térség erőforrásainak kiaknázása kapcsán.

H5: A dolgozatban vizsgálom és bizonyítani kívánom, hogy az Arktisz természeti környezetének átalakulását, és az így elérhetővé váló erőforrások iránt fokozódó nemzetközi érdeklődést, amely jelentősen befolyásolta a helyi őslakos népek életmódját, valamint ezáltal társadalmi helyzetét és politikai érdekképviseletük fejlődését. Az őslakosok politikai érdekképviseletében nem csupán a népcsoport jogainak képviselete jelenik meg, hanem a természeti környezetük jogai is (klíma- és természetvédelmi megfontolások).

Az Arktisz erőforrásainak hasznosítása ellenében hatnak a környezetbiztonsági szempontok, valamint a helyi őslakos népek életmódja és természetközeli kultúrája fennmaradásáért folytatott küzdelem. A kutatásom utolsó szakaszában azt vizsgáltam, hogy a természeti környezet átalakulása, miként hat a helyi őslakos népekre, és ezáltal politikai érdekképviseletük fejlődésére.

Az ötödik hipotézis csupán részben igazolható az elméletek áttekintésével. Az Északi-sarkvidék őslakosainak életkörülményei a gyarmatosítással és a nyugati civilizáció betelepülésével alakult át, mely folyamatban döntő tényezőt jelentettek a térség erőforrásai. Majd a klímaváltozás is további adaptációra készítette a természethez közelebbi életformát folytató őslakosokat, ám a globalizáció és a nyugati civilizáció vívmányainak átvétele jóval nagyobb mértékben hatott a helyi népekre.

A témakörben megjelent publikációk jegyzéke

1. Németh, V. (befogadva: 2022. augusztus). The Arctic from a Hungarian Perspective. *Modern Geográfia*.
2. Németh, V. (befogadva: 2022. augusztus). Geostrategic Resources in the Arctic from Historical Perspective. *Historia Actual Online*.
3. Németh, V. (folyamatban). Indigenous peoples in Arctic geopolitics – case of Samis. *Central European Journal of International and Security Studies*.
4. Németh, V. (2022, folyamatban). Miért fontos az Európai Unió számára az Arktisz térsége? *Európai Tükör*.
5. Németh, V. (2022, folyamatban). Euró – Pro és kontra? Esély és álláspontok a skandináv országokban. *Comitatus* 32(242), 112-122.
http://www.mrtt.hu/files/comitatus/comitatus_2022_nyar.pdf
6. Németh, V. (2022). A sarkkörön túli Európa, mint a magyar hagyomány keresésének célpontja. (pp. 139-153) In S. Bene & I. Dobos (szerk.) *Folytonosság és megszakítottság a magyar kultúrában*. Bécs: Nemzetközi Magyarástudományi Társaság.

7. Németh, V. (2021). Kis népcsoportok helyi értékeinek szerepe a nemzetközi kapcsolatokban és a geopolitikában – számi-baszki összehasonlítás. *Mediterrán Világ*, (50), 222-235.
https://tab.mta.hu/files/7916/3947/5967/Mediterran_vilag_50.pdf
http://phdpecs.hu/userfiles/files/IDK2019_tanulmany_final.pdf
8. Németh, V. (2021). Osztrák-Magyar Monarchia skandináv perspektívából – Barcza György diplomata visszaemlékezései alapján (1916-1922). In B. Ress, J. Bali, L. Kulcsár, I. Garaczi & M. Duray Miklós (szerk.): *Ibolyától krizantémig 1867-1920*. (296-304). Budapest: Nemzetstratégiai Kutatóintézet. <https://www.academia.edu/46014877/>
9. Németh, V. (2021). *Az osztrák–magyar északi-sarki expedíció geopolitikai perspektívája*. In B. Ress, J. Bali, L. Kulcsár, I. Garaczi & M. Duray Miklós (szerk.): *Ibolyától krizantémig 1867-1920*. (296-304). Budapest: Nemzetstratégiai Kutatóintézet. <https://www.academia.edu/46014877/>
10. Faust A. & Németh, V. (2019). Óslakos érdekképviselet, mint az állami szuverenitás kihívása – Finnországi óslakos népcsoport helyzete a nemzetközi kapcsolatok liberális elméleteinek tükrében. In I. Antalik (szerk.). *Tanulmányok a Kárpát-medencei geopolitikai konferencia előadásaiából*. (49-58). Komárno: Univerzita J. Selyeho – Selye János Egyetem.
11. Németh, V. (2019). *Indigenous Peoples in International Politics – the Case of Samis in the Arctic Affairs*. In B. Csiszár, F. Bódog, E. Mező, Emerencia & B. Závodi (szerk.) VIII. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia 2019 – Tanulmánykötete (8th Interdisciplinary Doctoral Conference 2019 – Conference Book. (223-233). Pécs: Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat.
12. Németh, V. (2019). Indigenous Peoples in International Politics – case of Samis in the Arctic Affairs. In F. Bódog, B. Csiszár (szerk.) VIII. *Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia 2019: absztraktkötet=8th Interdisciplinary Doctoral Conference 2019: Book of Abstracts*. (38). Pécs: Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat (2019). http://phdpecs.hu/userfiles/files/idk2019_draft.pdf
13. Németh, V. (2019). Geopolitical and geo-economical aspects of Northern Sea Route – with regard to Russian and Chinese interest. In E. Korcsmáros (szerk.) A Selye János Egyetem 2018-as X. Nemzetközi Tudományos Konferenciájának tanulmánykötete (Zborník X. medzinárodnej vedeckej konferencie Univerzity J. Selyeho – 2018). (205-217). Komárno, Szlovákia: Selye János Egyetem. <http://selyetudkonf.ujs.sk/files/>
14. Németh, V. (2019). Az Osztrák-Magyar Monarchia és geopolitikai jelenléte az Arktisban. *Történelmi Földrajzi Közlemények*, 7(1-2), 73-89.,

http://www.nyf.hu/foldrajz/sites/www.nyf.hu.foldrajz/files/oktatasi_segedan_yagok/konyvek/TFK-201912-internetre.pdf

15. Németh, V. (2019). Skandinávia a geopolitika térképén. *Geopolitikai Szemle*, 1(3), 85-104. <https://vikek.eu/wp-content/uploads/2019/06/GeopolitikaSzemleNo3.pdf>
16. Németh, V. (2019). Városok a geopolitikában – Rovaniemi az Arktisz geopolitikájában. *Közép-Európai Közlemények*, 12(3), 197-211. <https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/vikekkek/article/view/33077/32474>
17. Németh, V. (2019). A baszkok és a számik – két őshonos etnikum helyzete Európában. *Mediterrán Világ*, (47-48), 169-188.
18. Németh, V. (2018). Az északi tengeri út megnyitásának várható hatása a Szezei-csatornára. *Mediterrán Világ* (45-46), 184–199.
19. Németh, V. (2018). Észak-dél megosztottság: Az energiatermelés geoökonómiai aspektusai. *Mediterrán Világ*, (44), 126–142.
20. Németh, V. (2018). Jeges-tenger a nagyhatalmak metszéspontjában. In M. Bábosik: *Geopolitikai folyamatok közép-európai perspektívából, PhD Konferencia, Absztrakt kötet: IV. Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok*. (61). Budapest: Óbudai Egyetem, <http://mek.oszk.hu/19000/19052/19052.pdf>
21. Németh, V. (2018). Polar Silk Road: Chinese-Russian cooperation in the Arctic. In F. Bódog, B. Csiszár, Zs. Hayden, O. Mészáros, A. Sapolov Anatolij & R. Pónusz (szerk.), *VII. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia 2018 Absztraktötet: Digitális, bővített kiadás = 7th interdisciplinary doctoral conference 2018 book of abstracts: Digital, extended edition*. (pp. 152.) Pécs: Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat. <http://phdpecs.hu/userfiles/files/IDK18>